

120 DE ANI DE LA NAȘTEREA CONF. DR. BIOLOG MARIA S. CELAN (III). COMPLETĂRI DOCUMENTARE DE LA DR. ING. CRISTIAN D. STOICULESCU

Alexandru Ș. BOLOGA¹

bologa1813@yahoo.ro

ABSTRACT: Maria S. Celan is certainly the most remarkable Romanian marine algologist. In 2018 we celebrated 120 years since her birth. Among her achievements, we mention: State Doctorate at Sorbonne (France) in 1940/1941; professional recommendation by Dr. Grigore Antipa and employment by Professor Ioan Borcea at the Marine Biological Station at Agigea (Constanța); 50 years of continuous didactic activity and dedicated scientific research, as part of the Black Sea green, brown and red macroflora and plant associations; high reputation among known European algologists; member of various French and international scientific organizations.

KEYWORDS: Maria S. Celan, the Black Sea, macrophytobenthos, cytology, taxonomy.

În 2018 se împlinesc 120 de ani de la nașterea reputei conferențiar universitar dr. biolog Maria S. Celan (Fig. 1).

A activat și s-a afirmat prodigios în cadrul Universității „Alexandru I. Cuza” din Iași / Facultatea de Științe Naturale, la Institutul Pedagogic București, Universitatea „C. I. Parhon” / Facultatea de Științe Naturale, Institutul Pedagogic Constanța și Stațiunea Zoologică / Biologică Marină „Profesor Ioan Borcea” de la Agigea (intrată în componența Institutului Român de Cercetări Marine [6], ulterior Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare Marină „Grigore Antipa”, între 1970–1990). Este fără îndoială cel mai renumit algolog marin român până în prezent. Unele documente personale și parte din corespondența sa evocă trăsături ale personalității

¹ Doctor în biologie, membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, Secția Științe Biologice, președinte al Filialei CRIFST Constanța.

Fig. nr. 1 – Maria S. Celan în perioada studiilor desfășurate deosebit de meritoriu în Franța (din corespondența cu dr. ing. Cristian D. Stoiculescu)

și devenirii profesionale. Ele aparțin istoriei științei românești și nu numai [1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 10, 13].

Prima parte a lucrării, I, cuprinde unele documente personale inedite.

Partea secundă, II, prezintă ceea ce s-a păstrat din corespondența științifică românească (1935–1984), privind și eminentul doctorat de stat de la Sorbona, Franța, din 1940/41 [11, 12], cu o anexă prezentând lista corespondenților străini (1932–1980); ambele evidențiază numeroase nume reprezentative din domeniul științelor biologice din perioada 1930–1980.

Partea a III-a aduce unele completări documentelor prezentate și comentate anterior, datorate păstrării lor atente de către dr. ing. Cristian D. Stoiculescu.

Distinsul doctor inginer silvic, fost cercetător principal la Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice București, mi-a încredințat de la domiciliul său 10, Șoseaua Iancului, bl. 114-B, etaj 10, ap. 90, 73374 București 39, în 24. IX. 2018, un set de documente privind-o pe conf. dr. biolog Maria S. Celan, cu următorul îndemn: *D-lui dr. Alexandru Bologa, cu întreaga simpatie și cu toată prețuirea colegială, spre optimă valorificare. C. Stoiculescu.* Îl respect întocmai.

Un prim manuscris deosebit de valoros îl constituie *Rapport de M. A. Guilliermond, membre de l'Institut de France, professeur à la Sorbonne, sur les travaux de M M. Celan*, în limba franceză, de patru pagini și jumătate, format < A4, semnat Guilliermond.

Acesta este însoțit de următorul document autograf al Mariei Celan, neadresat și nedatat:

(Manuscrisul a fost alterat de cenzura germană, de coloranți-reactivi revelatori.):

Completări după o copie bătută la mașină a textului din manuscrisul original a Raportului făcut de Prof. Guilliermond asupra lucrării mele.

Pe prima pagină, la mijlocul acesteia: „Bien que sa thèse ait été faite non sous ma direction, mais sur celle de mon élève M. Mangenot, je m’y suis intéressée et j’ai suivi de très près les recherches de M-elle Celan.

Parmis les résultats très nombreux qui s’en dégagent, je ne retrandrai ici que les trois principaux. Le plus important de beaucoup et le plus original concerne l’étude de plasmodesmes, petit ouvertures de la paroi des cellules des Algues rouges”.

Pe a doua pagină, la mijlocul acesteia: „Ces lipides des sinapses semblent au cours de l’évolution des cellules subir certains transformations, car le bleu d’indophenol et la méthode de Feulgen Verne révèlent à certains moments l’apparition de produits d’oxydation. Les synapses se conservent et se colorent effectivement par les méthodes mitochondriales, qui fixent et colorent les lécithines, mais bien que très altérés par les fixateurs ordinaires, ils ne sont pas complètement détruits, ce qui prouve que les synapses renferment aussi des protéides”.

Pagina a treia: „les dispositifs décrits par M^{-elle} Celan dans les Algues rouges, où ils sont visibles en raison des dimensions considérables des plasmodesmes qui, dans certaines cellules, peuvent atteindre jusqu’à 30 et même 100 microns, se retrouvent dans toutes les cellules végétales, mais sont beaucoup plus difficile à mettre en évidence par suit de leur petitesse. D’ailleurs l’un de mes élèves, M^{-elle} Salmon est parvenue à déceler l’existence dans les tubes criblés de Cucurbita pepo de synapses tout à fait comparables à ceux décrite par M-elle Celan et comme eux de nature lipidique.”

Pagina 4. „C’est le phénomène de segregation décrit par H. de Vries dans les tentacules des plants carnivores, avec polarisation des vacuoles indiquant que ces cellules sont traversées par un flux de substances solubles. Le cytoplasme lui même offre suivant l’axe de la cellule une disposition particulière en rapport avec cette circulation. M^{-elle} Celan a comparé cette structure avec celle des tubes criblés des Phanerogames étudiée récemment par M^{-elle} Salmon: dans ceux-ci on trouve, en effet, non seulement des synapses très nets, mais aussi une polarisation des plastes avec leurs grains d’amidon et des globules de graisse contre les parois proximales.”

București, 7 aprilie 1942

Dșoară Celan,

Primesc astăzi scrisoarea, ce mi-ai trimis Sâmbătă; îți mulțumesc pentru urări, precum și pentru bunele dtale sentimente. Regret mult că împrejurările actuale te-au împedecat să vii, în vacanța aceasta, la București, căci pe de o parte

te-ai fi îndepărtat, cel puțin pentru câteva vreme, de un mediu ambiant urâcios, fățarnic și „mal odorant”, iar pe de altă parte am fi putut să vorbim despre lucruri mai liniștitoare; căci mă simt mult afectat de starea d-tale sufletească, care are o enormă acțiune deprimantă asupra sănătății fizice. Nu trebuie să te lași copleșită de împrejurări; odată ce ai înțeles că nu trebuie să pui nici un temei pe oamenii de acolo, nu-ți servește la nimic să te mai gândești la trecut și la cele petrecute.

Îmi dai o veste bună, înștiințându-mă că treci la Agronomie, unde vei avea de a face cu un om liniștit. Îmi pare rău că dl. Ștefan Popescu venind la București, n'a găsit că ie bine să treacă și pe la mine; n'o spun aceasta din vre-o deșertăciune, sau din dorința de a fi vizitat de politeță, căci cei ce mă cunosc „bine” știu tot așa de bine că n'am asemenea „însușiri”, ba sunt chiar cu totul lipsit de acest the sixth insatiable sense, de acest dar mai degrabă drăcesc de cât dumnezeiesc al unora dintre semenii noștri!

Sănătate multă!

Prof. E.C. Teodorescu

Printre documente se regăsește și următoarea TELEGRAMĂ Nr. 6, Drei Maria Celan Str Sf. Atanasie 16 Iasi, Bucuresti 027015,12,19,11, RETRAGE NUMAI DE CAT DEMISIA DETALII PRIN SCRISOARE PROFESOR E. C. TEODORESCU, cu ștampila poștei FEB 42.

București, 23 August, 1943

Domnișoară Celan,

Eu n'am putut să mă duc până acum la Iași, precum aveam de gând s'o fac, din cauză că zincograful de la Casa Socec n'a putut încă să-mi execute clișeele Memoriului ce voiam să duc dlui profesor O. Mayer pentru Annales.

Mă bucur mult că te-ai ocupat cu chestiunea conducerii prin tuburile liberiene și m'aș bucura și mai mult dacă ți-ar fi cu puțință să duci lucrarea la bun sfârșit.

În ceia ce privește mutarea la București, poate nu faci rău că stai de o cam dată unde ești. Eu însă am vorbit îndelungat atât cu Rectorul, cât și cu profesorul Radu Vlădescu și pusesem toate la cale; amândoi puneau mari speranțe pe mutare, dar acum va trebui să le spui exact ce gânduri ai, pentru ca și ei să știe ce să facă.

Când vei veni la București, vom mai vorbi despre aceasta.

Nu uită să mă înștiințezi de ziua exactă a venirii, pentru ca să nu fiu cumva absent din localitate, dus în vre-o excursiune.

Transmite salutări amicale amabilei d-tale camarade D-șoara Sturdza.

Cu cele mai bune sentimente.

Prof. Em. C. Teodorescu

București, 2 ianuarie 1948

Domnișoară Celan,

Scrisoarea d-tale din 30 Decembrie a făcut asupra mea efectul cel mai plăcut posibil, cetind că „speri ca în 2–3 luni să pleci din țara noastră luându-ți lumea în cap”.

Am rămas foarte surprins că măcar nu mă înștiințezi unde te duci și nici dacă ți-ai găsit un loc prielnic ca să poți lucra științificește. De ce, mă rog, nu m'ai consultat și pe mine mai înainte de a lua o hotărâre, care sper totuși că nu este definitivă. Asta nu-i deloc frumos din partea d-tale. Găsești, oare, că eu nu mi-am dat toate silințele posibile și cele mai sincere ca să-ți înlesnesc situația ca să poți lucra cât se poate de mai ușor posibil? Dta pari a nu-ți da samă cât de greu lucrez eu însumi și câte greutateți se întâmpină acum în toate țările.

Ambasadorul nostru din Franța (Stoilof) precum și fostul ambasador la Moscova, d. prof. Iordan mi-au spus cât de grea este viața în aceste țări; acesta din urmă mi-a declarat că a părăsit ambasada pentru că nu putea lucra științificește. Scrie-mi numai de cât unde „speri” să pleci, la ce universitate și în ce laborator.

Mă iartă, te rog, dacă te întreb: dta crezi că în țara noastră toată lumea este vinovată și că dta n'ai nici o vină?

Transmite cele mai amicale salutări d-șoarei Georgeta Sturdza.

Vă mulțumesc din toată inima, la amândouă, pentru urările de sănătate ce-mi faceți și, dorindu-vă și eu sănătate multă și viață îndelungată, căci eu mă apropii de sfârșit.

Amical

Prof. Em. C. Teodorescu

20.IX. 1950

Mult stimată Tov. Profesoară,

Regret nespuse de mult că nu am putut discuta cu Dv. V-am căutat de două ori la Institut dar erați plecată pe teren. Astăzi trebuie să plec la [-----] deoarece vreau neapărat să vă comunic unele lucruri, m-am hotărât s-o fac în scris.

Vă scrie fosta dumneavoastră studentă. Nu îndrăznesc să sper că vă mai aduceți aminte de mine, deoarece din generațiile de studenți pe care i-ați educat, e greu să-i rețineți pe toți.

Eu vă voi păstra totdeauna o amintire frumoasă și o deosebită recunoștință pentru tot ce am învățat de la dumneavoastră. (subl. aut.) – Eu m-am căsătorit, am și un băețuș. Lucrez ca profesoară într-un sătuc, în apropierea [-----] unde soțul meu are serviciul. Când eram studentă visam să vă urmez exemplul și să mă dedic științei, dar nu întotdeauna se întâmplă așa cum dorim.

Mi-am petrecut concediul pe litoral și cu soțul întâmplător am aflat de Dv., de la cumnatul meu care lucrează la Reg. P.M.R. Constanța. De altfel ceea ce am aflat de la el m-a determinat să vă caut și acum să vă scriu.

Am aflat că sunteți într-o situație foarte grea, că nu aveți absolut nici un om de bună credință în jurul Dv. Mi-a povestit de ancheta care a fost la institut. Aveți acolo mulți dușmani față de care Dv. ați avut totdeauna o atitudine fermă. Declarațiile acestora nu au pic de însemnătate. V-au lovit însă nespus de greu declarațiile a două persoane, pe care din câte știu le socotiți prietene.

Pentru mine a fost o surpriză mare când am aflat că Lenuța Crăciun, fosta mea camaradă a putut să se exprime într-un mod grosolan, josnic cu privire la persoana dumneavoastră.

A declarat că nu ați ajutat-o cu absolut nimic, că vă ascundeți când lucrați pentru ca să nu învețe și ea, că o folosiți numai drept paravan pentru că are origine sănătoasă. Cea mai grosolană afirmație a fost însă aceea, că Dv. v-ați răcit față de ea pentru că v-ați dat seama că v-a depășit în ceea ce privește cunoașterea algelor.

Eu mi-aduc aminte că noi ca studente, o invidiam pe Lenuța pentru faptul că se bucura de o atenție deosebită din partea Dv. Cu atât mai mult, am rămas contrariată de modul în care-și manifestă recunoștința față de Dv.

O altă declarație destul de apăsătoare, pornește de la un cercetător, coleg de-al Dv., Marin [Ioan, n. aut.] Porumb, s-au cam așa ceva, care este considerat un om cinstit și corect; a declarat lucruri pe care îmi vine greu să vi le redau. S-a plâns că nu poate lucra din cauza Dv. care stați pe capul lui vreo 4-5 ore pe zi. Că Dv. vă pierdeți timpul plimbându-vă și că în stațiune ați fi ceea ce se cheamă „mărul discordiei”. Mai departe a afirmat că Dv. nu sunteți normală și că părerea lui este că ar fi foarte nimerit să fiți pensionată și scoasă de la Institut, de urgență. A propus deasemeni, să fiți discutată în Org. de bază pt. atitudinea incompatibilă cu calitatea de membru P.M.R.

Au mai fost și alte declarații potrivnice Dv. dar acestea două, spre

deosebire de celelalte ce nu s-au luat în considerație, vă pun cumva în lumină proastă.

Vă rog să mă iertați că v-am pricinuit poate o mare mâhnire cu această scrisoare, dar socotesc de datoria mea să vă anunț aceste lucruri pe care dealtfel nu aveam dreptul să le difuzez. Am făcut-o numai pentru că vă respect prea mult (subl. aut.) și am avut impresia că sunteți înconjurată de dușmani. Am vrut să vă ajut să vă feriți de dușmanii ce vă lovesc pe la spate, fără ca măcar Dv. să-i bănușiți poate.

Eu voi veni lunile acestea la Constanța și vă voi telefona ca să vă pot găsi. Aș mai avea niște comunicări de făcut, dar vreau să mai discut și cu cumnatul meu pentru a vă putea pune în curent cu totul. –

*Cu deosebit respect,
semnătură*

Pe această scrisoare Maria Celan a menționat cu creionul:

Am fost împiedicată să mă pot vedea cu această tovarășă. Nu mi se comunică telefoanele. Primind această scrisoare le-am citit-o soților Porumb care au ascultat-o fără să zică nici un cuvânt și cu fețele împietrite. Am plecat fără să mai zic nimic.

Fără comentarii!

Pachetul de documente remis de dl. dr. ing. C. D. Stoiculescu mai conține trei dosare, dintre care primul dosar este intitulat *Conf. dr. biolog MARIA S. CELAN*.

București, 27.07.1989
Dr. Alexandru Bologa
32, Str. Traian loc C-2, sc. B, ap. 28
8700 Constanța 1

Stimate domnule coleg,

am primit și vă mulțumesc pentru rândurile și notele biografice închinete regretatei noastre Conf. dr. Maria S. Celan. Vă felicit pentru conținutul și reușita publicării lor. Prin aceasta v-ați dovedit unul din foarte puținii cunoscători și condeieri ai tradiției noastre științifice din domeniul cercetării marine care știu să transmită posterității valori de talie europeană răsărite din rădăcinile poporului român. Vă doresc tot succesul la simpozionul de istoria și filosofia științei organizat de Academie în Octombrie și voi fi bucuros dacă

nu ați uita să-mi trimiteți un exemplar din comunicarea ce o veți consacra dr. Maria Celan.

În așteptarea unei posibile revederi, vă rog să transmiteți omagiile mele Doamnei Bologa, Dvs. și prof. A. Bavaru, o caldă strângere de mână,

Stoiculescu C.

P.S. În încheiere mi-a venit o idee. Ce ați zice de organizarea unui simpozion dedicat împlinirii în anul 1990 a 60 de ani de la invitația făcută dr. Maria Celan de prof. I. Borcea de a începe cercetarea sistematică a florei algale a litoralului român[esc]? În acest scop este necesară obținerea aprobărilor încă din acest an. Această manifestare s-ar putea organiza cu colaborarea directorului Petre Chirobocea al SERUN Agigea, chiar în cadrul fostei Stațiuni Zoologice Marine, ceea ce ar readuce în actualitate trecuta efervescență științifică locală odată cu numeroase personalități științifice și diverși invitați.

Regretabil, scrisoarea de mai sus nu a ajuns la destinatar și în consecința nu s-a întreprins nici un demers în vederea materializării sau nu a generoasei sugestii primite.

Urmează un raport de activitate dactilografiat [4, pp. 216–217], însoțit de lista de lucrări + Anexa 1 Raportul lui M. A. Guilliermond, academician, profesor la Sorbona, asupra lucrărilor d-rei M. Celan (Acest raport a fost cerut prof. Guilliermond de prof. Teodorescu și publicat în revista „*Natura*” în anul 1942 (43?) M.C.), Anexa 2 Copie a scrisorii Prof. E. Teodorescu din 19.II.1942 (spre a servi drept referință), Anexa 3 Copie după scrisoarea Prof. E. Teodorescu din 7.IV.1942 și Anexa 4 Referat asupra lucrării tov. M. Celan „*Materiale pentru cunoașterea cercetărilor algologice din Marea Neagră*” (întocmit de prof. N. Sălăgeanu prin anul 1953).

Într-o notiță de mână (creion), dr. ing. D. Stoiculescu rezumă în urma dialogului cu Maria Celan, în 16 iunie 1983:

Dr. biolog Maria S. Celan urmează și absolvă liceul „Dadiani” din Chișinău, înființat de o cnezină [cneaghină] caucaziană.

Mama d-rei Celan ucraineancă, tata român.

A urmat cursurile Universității din Iași 2 ani la medicină și științe naturale. A fost reținută la catedra de botanică a Univ.

După 1944, revenind din Franța unde a beneficiat de o bursă și a luat doctoratul de stat (rar acordat străinilor), a fost mutată la catedra de botanică a Inst. Agronomic.

Vorbește (posedă) limbile: română, rusă, slavonă, fr., engl., germ.

Tot la Agigea, în 31 mai 1984, dl. D. Stoiculescu mai precizează:

D^{ra} conf. dr Celan, suferindă de reumatism acut, accentuat de condițiile locative vitrege și de iarna friguroasă și prelungită 1983–1984,

Idem de inhibiție supraliminară.

Casa memorială a prof. Borcea din com. natală Buhoci, jud. Bacău.

Vezi Otilia Cazimir: „Amintiri despre scriitori” cum a primit Panait Istrati florile trei dr. Maria Celan.

de citit:

- 1) „*La chevre de Monsieur Segur*”² *alias M. Celan*
- 2) „*imnul soarelui*” *de Sf. Francisc,*
- 3) [Nicolae] *Baciu* [fost avocat al Baroului de Ilfov]: *Ialta și crucificarea României* [din ciclul „Căderea Europei”, Fundația Europeană Drăgan, 1990, Editura EUROPA, Roma, 1983, 298 pp]

Pe un antét al cotidianului *Scînteia* din 18 octombrie 1983, D. Stoiculescu nota citatul spus de M. Celan: «*Gradul de civilizație a țărilor pontice reiese din nivelul la care se găsește cercetarea șt. a sectorului marin național ... a spus un savant în perioada interbelică.*»

Dr. ing. Stoiculescu a înmănat Mariei Celan un exemplar întocmit de către acesta pentru Academia Republicii Socialiste România / Comisia Monumentelor Naturii, din *Raport și propuneri privind salvagardarea, conservarea și reamenajarea Rezervației Academiei R.S. România de dune marine de la Agigea și a obiectivelor adiacente*, finalizat la București și înregistrat la Academia R.R.R. – Cabinetul președintelui cu nr. CP 319/2.07.1983.

O scrisoare a Mariei Celan, datată București 10.8.84 (francată cu 3,50 lei), cuprinde trei fotografii proprii la o vârstă la matură, adresată dr. ing. C. Stoiculescu cu precizarea autografă: *Rog pentru tipar ...*

Același vizitator nota, printre altele: *Domnișoara conferențiar dr. biolog Maria S. Celan, bursieră (a fundației) Arconati Visconti, colaborator al Profesorului Ioan Borcea, membru al primei S. Z. M. românești și al mai*

² E vorba despre o capră crescută în captivitate care dorește să recâștige libertatea. Cu mari eforturi capra reușește să scape. Dificultățile existenței libere sunt f. grele iar pericolele o pândesc de pretutindeni. Până la urmă o sfâșie lupul. Morala: cu toate dificultățile libertății, inclusiv moartea, pt. unele caractere, libertatea dură primează totuși [asupra] unei captivități sigure dar depersonalizante.

multor societăți științifice internaționale, ultim rezident și protector al vestigiilor științifice locale și al complexului de rezervații de la Agigea (subl. aut.). Cristian Stoiculescu, Agigea, 14 iulie 1988, îl mai citează pe prof. Allorge, în urma dialogului purtat cu M. Celan: «*Vous avez une mentalité qui est trop avancé même por nous*» adresându-i-l vizitatorului ei (9 august '87).

O felicitare a dr. Gheorghiiță Tăriță, datată București, Decembrie 1983, atestă încă o dată prețuirea de care se bucura Maria Celan din partea celor care o cunoșteau cu adevărat:

Stimată Domnișoară Celan!

Cele mai calde și alese urări pentru Dumneavoastră și întreaga familie. În ciuda rândurilor rare sunt cu gândurile adesea la Dumneavoastră și la ceea ce, cu atâta demnitate, grandoare și dăruire simbolizați pentru știință.

Dosarul cuprinde și o copie a scrisorii dr. ing. Cristian D. Stoiculescu, din București, 23.07.1984, privind informarea Mariei Celan asupra intenției de publicare a unui „*Dicționar al oamenilor de știință români*” [9, pp. 52–53] și fișa în șase puncte, de completat în vederea includerii în Dicționar, împreună cu invitația și explicațiile aferente, inclusiv plicurile francate pentru răspuns.

În 14.07.1987 Maria Celan se confesa dr. ing C. Stoiculescu:

*Dacă aș fi să mă stabilesc în România m-aș stabili în Basarabia.
Jules Romieu (?) „Au Carrefour des empires morts”.*

Inhibiție supraliminară

Discernământ pur personal care n-are nimic politic. Dacă m-aș fi născut într-o B[asarabia] care n-a fost sub influența R[usiei], n-aș fi fost nici-odată ceea ce sunt, cu toate acestea cred că din toate p[uncele] d[e] v[edere] B[asarabia] trebuie să fie a aceleia dintre țări care va asigura posibilitatea de evoluție super[ioară] a indivizilor.

[Prof.] *Guilliermond îi zicea adesea: «O! Mes vous faites toujours des parenthèses».*

Japonezii se pregăteau în G[ermania], pe când chinezii în Franța.

Un japonez întreabă pe un prof. Germ. «Guvernul meu m-a autorizat să vă întreb: Cum se poate cunoaște din tinerețe un om care poartă Germaniei [?] unei viitoare valori?»

Basarabienii din p[unct] d[e] v[edere] moral și intelectual au mentalitatea rusească. Sunt mult mai curați. Tatăl D^{rei} Celan, preot român naționalist era pro-român. Dar când a venit administrația rom[ânească] în B[asarabia], când primarul de la Cetatea Albă, au început să vândă evreilor zidurile pt. piatra de construcție, și cetatea a început din forma inițială de bijuterie³ să fie ruinată, a avut o indicibilă prăbușire sufletească.

La un muzeu din Odessa unde sunt expuse toate antichitățile romane din Basarabia, a văzut placa de „pisanie” a Cetății Albe scrisă din ordinul lui Ștefan cel Mare.

Prof. Mangenot, discipolul prof. Guilliermond împreună cu D^{ra} Celan, au ales un colectiv excelent de lucru cu un înalt nivel.

Prof. Guilliermond s-a însurat cu fata prof. Popovici (botanist) din Iași.

[C] Amiralul Tomescu [fost director al Institutului Român de Cercetări Marine, Constanța]: «Da, mi se spune rău de Dvs., dar eu nu le cred pe toate.» (sic!)

În 17.07.1985 dr. ing. C. Stoiculescu reține în urma discuției cu Maria Celan:

A intrat în Înv. Super. Rom., a reușit să fie trimisă în străinătate, a obținut o bursă prin Ministerul fr. al instrucțiunii publice și ia doctoratul de stat francez în alge, în 1941.

E plină de calomnii [calomniată] dar e cel mai cunoscut om de știință rom. în biologie, membru a 3 societăți științifice.

A obținut o bursă Rockefeller (care are cele mai utilate lab. din lume), dar a refuzat să spună că nu-i româncă, a scăpat ocazia.

Prof. Mangenot:

«M^{le} Celan ce n'est ne pas une élève, elle est un maître».

Îlegaliști Prof. Mîrza, D^{na} Văscăuțeanu.

Membră de partid din 1947.

*

La Ministerul Învățământului pe timpul lui Fruchter, în legătură directă cu Leonte Răutu alias Oïgenstein, fiu de rabin din Basarabia.

³ Mai erau zidurile și încăperile pașalelor vopsite în roz.

În țară a fost distrusă. Cu toate că era cel mai calificat membru al lab. de citologie marină din clădirea P.C.B. (Physique, chimie et biologie), an pregătitor pt. medicină în cadrul Sorbonei, în țară nu i s-a dat niciodată un laborator (subl. aut.). Deci n-a putut forma o școală.

Din 3 octombrie 1984 datează o pagină olografă cu traducerea unui text cu ajutorul dicționarului rus-român și rus-francez.

Două exemplare scrise tot de mână privesc

Adeverință.

Subsemnata Dr Maria Celan am primit manuscrisul meu referitor la Rhodophyta (p. 19–184) adus de Dr. Cristian Stoiculescu de la Profesorul Traian Ștefureac.

M.S. Celan

9-VII–1985

Între documentele transmise de dr. ing. C.D. Stoiculescu autorului, la data de 24.IX. 2018, se află și următoarea decizie:

CONSILIUL POPULAR AL ORAȘULUI TECHIRGHIOI
– BIROUL EXECUTIV –
D E C I Z I A Nr. 18

Biroul executiv al Consiliului popular al orașului Techirghiol în ședința din 7 aprilie 1989;

Având în vedere cererea înregistrată la nr. 1221 din 6 aprilie 1989 a tov. Paroșeanu Gherghina cu domiciliul în orașul Techirghiol, zona Sanatoriului T.B.C. Agigea prin care solicită să fie numită curator pentru Celan Maria născută la 20 noiembrie 1898 cu domiciliul în municipiul București și reședința în zona Sanatoriului T.B.C. Agigea a o reprezenta față de organele de stat și a-i asigura îngrijirea motivat de faptul că singură nu se poate administra datorită bolii și a vârstei înaintate;

Văzând ancheta socială efectuată de colectivul de sprijin al autorității tutelare și asistență socială din care rezultă necesitatea instituirii curatelei;

În baza dispozițiilor prevăzute de art. 152 din Codul Familiei și art. 60 din Legea nr. 57/1968 de organizare și funcționare a Consiliilor populare, republicată;

D E C I D E:

Art.1. – Tov. Paroșeanu Gherghina cu domiciliul în orașul Techirghiol, zona Sanatoriului T.B.C. Agigea se numește curator al numitei Celan Maria născută la 20 noiembrie 1898 în comuna Salcia – U.R.S.S. cu domiciliul în municipiul București și reședința în zona Sanatoriului T.B.C. Agigea pentru o reprezenta față de organele de stat deoarece singură nu se poate administra datorită vârstei înaintate și a bolii sale.

Art. 2. – Oficiul Administrației locale de stat, munca organizatorică, îndrumarea activității obștești și secretariat, va aduce la îndeplinire prevederile prezentei decizii. –

Emisă în Techirghiol, astăzi 7 aprilie 1989.

PREȘEDINTE,
ss/ Elena Rădulescu

SECRETAR, ss/ Mihala Șerbu

BV/RF

Ex. 4

COMPARTIMENTUL DE AVIZARE:

– Oficiul Ad-ției locale de stat – Boboc Vasile Pt. Conf. *semnătură indescifrabilă* ștampilă rotundă

Totodată, Consiliul Popular al Orașului Techirghiol, adresează înscrisul nr. 1221 din 24 aprilie 1989, Dosar IB/15,

Către,

Tov. Paroșeanu Gherghina
Sanatoriul T.B.C. Agigea

Vă trimitem două exemplare din decizia nr. 18 din 7 aprilie 1989 prin care ați fost numită curator pentru numita Celan Maria.

Pe baza deciziei de față o puteți reprezenta față de organele de stat și de asemeni a-i administra bunurile personale pe care le are. –

PREȘEDINTE,
Elena Rădulescu
semnătură indescifrabilă

SECRETAR, Mihala Serbu

semnătură indescifrabilă

BV/RF

Ex. 2

REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA CONSILIUL POPULAR AL <u>Com. Agigea</u> COMITETUL (BIROUL) EXECUTIV CERTIFICAT DE DECES CODUL NUMERIC PERSONAL S A A L L Z Z N N N N N C		LOCUL ȘI DATA DECESULUI Comuna <u>AGIGEĂ</u> Orașul _____ Municipiul _____ Județul <u>CONSTANTA</u> Anul <u>1989</u> (<u>unamicnouămiișicimouă</u>) (cifre și litere) Luna <u>mai</u> Ziua <u>25</u> (<u>doișeciincinci</u>) (cifre și litere)	
Numele de familie <u>CELAN</u> Prenumele <u>MARIA</u> Sexul <u>femeie</u> Data nașterii <u>1998 noiembrie 20</u> (anul, luna, ziua)		Decesul a fost trecut în registrul stării civile la nr. <u>7</u> din anul <u>1989</u> luna <u>mai</u> ziua <u>26</u>	
Comuna <u>SAUCEA SARACA</u> Orașul _____ Municipiul _____ Județul <u>V.R.S.S.</u>		Comuna <u>AGIGEĂ</u> Orașul _____ Municipiul _____ Județul <u>CONSTANTA</u>	
Prenumele tatălui <u>ȘTEFAN</u> Prenumele mamei <u>FEODOSIA</u> Seria D 8 nr. <u>287581</u>		Comuna _____ Orașul <u>BUCUREȘTI</u> Municipiul _____ Județul _____ Ultimul domiciliu : _____ Stradă <u>COTROCENI</u> nr. <u>32</u> Eliberat astăzi <u>26.05.1989</u> cu nr. <u>7</u> . Semnătura, L. S. <u>[Signature]</u>	

Fig. nr. 2 – Certificatul de deces al Mariei S. Celan (1989)

Certificatul de deces seria D 8 nr. 287581, emis de Consiliul Popular al Comunei Agigea, în 26.05.1989 cu nr. 7, este înaintat curatorului Gherghina Paroșeanu cu R 107; grație acestui certificat original (Fig. 2), cedat de buna d-nă G. Paroșeanu dr. ing. C.D. Stoiculescu și oferit autorului pe lângă celelalte documente, suntem în măsură a releva puținele informații autentice asupra Mariei Celan. Astfel, aflăm:

Acest prim dosar se încheie cu următoarele extrase de lucrări științifice ale Mariei Celan și colaboratori:

– M. Celan, Notă asupra algelor brune (*Phaeophyceae*) de pe litoralul românesc al Mării Negre, *St. cercet. biol., Ser. Botanică*, XVI, 1964, 1, 31–45 & *Rev. Roum. biol. – Série bot.*, IX, 1, 1964, p. 35,

– M. Celan, A. Bavaru, R. Elefteriu, Sur la végétation algale à Agigea pendant le mois d'Octobre 1968, *Lucr. Staț. Cerc. Mar. „Prof. Ioan Borcea” Agigea*, III, 1969, 61–65,

– M. Celan, A. Bavaru, Sur le développement en masse sur le littoral roumain de l'Algue brune *Desmotrichum undulatum* (J.Ag.) Reinke, *Cercet. mar.*, 9, 1976, 95–99,

– M. Celan, A. Bavaru, Sur la végétation algale du littoral roumain de la mer Noire, *Cercet.mar.*, 11, 1978, 85–90,

– M. Celan, A. Bavaru, A. Bologa, Sur la végétation algale macrophyte du littoral roumain de la mer Noire, pendant la période estivale de l'année 1977, *Cercet.mar.*, 12, 1979, 121–128,

– M. Celan, Sur l'état actuel de la végétation algale sur la côte nord-ouest de la mer Noire et les perspectives des recherches futures, *Rapp. Comm. int. MÉR Médit.*, 27, 2, 1981, 155–156.

Dosarul al doilea transmis de către dr. ing. C.D. Stoiculescu intitulat *PONTUS EUXINUS* cuprinde o serie de documente vizând în principal Rezervațiile naturale din raza comunei Agigea, jud. Constanța, pentru a căror protecție conf.dr. biolog Maria Celan a intervenit până la cele mai înalte foruri în repetate rânduri [4].

– articolul dactilografiat *In memoriam Prof. I. Borcea – Salvagardarea, conservarea și refacerea ecosistemelor unice de la Agigea și obiectivelor adiacente*, 20 pp,

– *legenda figurilor*, pp 19–20,

– articolul *Salvagardarea și reconstrucția rezervațiilor naturale de la Agigea și a obiectivelor adiacente (Le sauvetage des réservations naturelles d'Agigea ainsi que de ses objectifs adjacentes)*, 6 pp,

– *Salvarea, apărarea, conservarea și refacerea ecostemelor unice de la Agigea și a obiectivelor adiacente (rezumat)*, 1,5 pp,

– *The salvage, defence, conservation and re-establishment of the unique Agigea ecosystem and of adjacent objectives (Summary)*, 1,5 pp.

O mărturie foarte importantă a fost reținută de dr. ing. C.D. Stoiculescu într-o însemnare cu creionul:

„Vizita rezervației Stațiunii Agigea a fost pentru mine extrem de utilă. Este un spațiu unic și foarte interesant, de o valoare științifică extremă. Am vizitat multe regiuni litorale în Europa (Polonia, Jutlanda, Franța, Albania), în America de Nord (Carolina de N, California) și în Asia (Transcaucazia, Vietnamul de N) dar peste tot existau dune de nisip, pe care succesiunea se dezvoltă în direcția vegetației forestiere. N-am văzut nicăieri, un contact între stepă și litoral asemănător cu cel de la Agigea. Posibilitatea de a se studia relațiile între stepă și nisipul litoral este după părerea mea, cea mai interesantă pe

frumoasa Dvs. coastă a Mării Negre și cu deosebire în încântătoarea rezervație de la Agigea.”

(Prof. Jan Korauș, Cracovia, 1966, vezi în „Centenarul nașterii Prof. Ion Borcea”, Bacău, 1979, pag. 61)

Dr. ing. C.D. Stoiculescu adresează onor. Gabriela Plotoagă, Directoarea Complexului Muzeal de Științe ale Naturii, 225, Bd. Lenin, 8700 Constanța, următoarea scrisoare recomandată nr. 391:

București, 30.03.1985

Mult stimată Doamnă

Alăturat vă trimit cel mai reușit set de șase fotografii care sunt și unice pe care, după folosire, vă rog să mi le restituiți dacă este posibil. Împreună cu celelalte două figuri trimise odată cu textul la data de 21. 03. a.c. s-a completat aparatul ilustrativ al articolului meu referitor la Agigea.

Tot în anexă adaug și „Abstractul” în două exemplare precum și o errata cu câteva scăpări găsite după precipitata trimitere a textului. Vă rămân recunoscător dacă ați binevoi să corectați textul potrivit acestor îndreptări.

Pentru uniformizarea aspectului grafic al întregului volum, vă rog să aveți în vedere că în textul meu sublinierile cu o singură linie înseamnă literă cursivă iar cu două linii, literă aldină.

Sper să puteți veni la Cluj la simpozionul consacrat reconstrucției ecologice și să puteți uita grijile cotidiene în acea atmosferă serioasă unde încă mai răsună ecoul vocilor savanților noștri Emil Racoviță, Alexandru Borza, Emil Pop și Lucian Blaga.

Omagii și o caldă strângere de mână.

Stoiculescu C

ERRATA la „Salvgardarea, conservarea și refacerea ecosistemelor unice de la Agigea și a obiectivelor adiacente” de C.D. Stoiculescu.

Fotografiile invocate în scrisoare lipsesc din dosar.

Dosarul mai conține figurile 1 și 2 notate 2768 / 1958 III, 23 reprezentând hărțile Lacului Agigea respectiv a debușării Canalului Dunăre – Marea Neagră în mare, alte două schițe pe hârtie milimetrică reprezentând Complexul de rezervații terestre de la Agigea (1 cm = 258,06452 m, 1 cm² = 6,6597296 ha) respectiv Lacul Agigea, precum și Nota despre:

– Rezervație – vezi definiția din „Oxford dictionary”,

– Conștiința forestieră și conștiința ecologică,

– (Un minimum de noțiuni de bine și de rău pt. pădure și mediu pe care trebuie să le aibă populația spre folosul, salvarea și progresul ei),

– Rezervațiile, ambianța și peisajul nu sunt ale noastre ci ale generațiilor următoare, adică ale întregii națiuni în sensul perenității ei,

– Victor Ciochia Dinamica și migrația păsărilor (vezi cartea Ciochia, coperta 4),

– păsările – un tezaur viu,

– vezi importanța st. zoologice marine de la Agigea în cartea lui Ciochia.

Observații (creion) despre instituțiile din perimetrul și starea rezervației de la Agigea, 1+3 pp, datează din 20.04.'85, cu diferite însemnări, printre care:

MTTC, UM, parte din barăci sunt părăsite, specii vegetale, f. mulți câini vagabonzi, 1) Refăcut o potecă de ciment de 3 m pe marginea nordică a machetei M.N., de pus balustrade, 2) macheta arată prost, 3) gunoaie menajere abundente în spatele machetei și în zona ei marginală cu rezervația, 4) încălcarea laturii de E a rezervației, demolarea gardului de beton, îngroparea cablului pt. înaltă tensiune, 5) militarii fac aplicații în rezervație, ridică brazde, aduc pietre și alte materiale străine, contribuind astfel la ruinarea rezervației, la mărirea entropiei, 6) alterarea rezistenței clădirii inițiale a stațiunii prin deschiderea la parter a unei uși pe latura de N iar la etaj prin deschiderea unei uși între dormitor și salonul mare și compartimentarea toaletei cu ziduri grele de cărămidă, 7) tăierea în delict a arborilor, 8) excavarea dunelor în partea de E a rezervației.

Pinus nigra în apropierea fostei pescării h 8–9 m; p 16–22 cm.

Stoluri imense de păsări migratoare istovite, dezrădăcinate de biotopurile lor ancestrale (lacurile litorale) aflate în (calea) pasajul euxinic, zburau dezorientate în crepuscul în căutarea unui refugiu efemer. Peste tot zgomot, construcții, poluare. Drama lor precede drama omului generației viitoare, dezrădăcinat de peisajul și habitatul lui firesc.

Oprțiți acest dezastru înainte de a fi prea târziu!

Cât timp există dunele nisipoase rezervația se poate reface.

C. Teodorescu a tipărit în rev. NATURA (1943 circa) referatul Acad. Fr. Guilliermond (o primă parte).

Prof. Olga Necrasov are multe din schițele Prof. C. Motaș cu care erau decorați pereții.

Dra Celan: Cum să pot să uit?

Acad. Guilliermond: Il faut savoir oublier!

Inhibiție supraliminară.

În Fr. lucra în ritmul savanților mari. Făcea o comunicare la Acad. Fr. / trimestru. Lab. prof. Mangelot. În consecință laboratorul era subvenționat pe măsura productivității științifice.

Era cotate ca «o inteligentă profundă».

Când a părăsit Parisul s-a dus la Prof. Guilliermond să-i anunțe decizia.

Prof. G. a rămas uluit.

– Ce căutați în R? O să vă distrugă!

– De ce, D^{le} Prof.?

– Pt. că aveți o mentalitate prea avansată, chiar și pt. noi.

[C] Amiralul Tomescu

Pavilion = clădire

Clădirea cu 3 nivele era turnul de comandă al militarilor din perioada interbelică [5, pp31–32]. Ulterior stațiunea a fost transf. în locuință de vară pt. oaspeții veniți la stațiune din țară și străinătate. Camerele au sobe mari dar proaste. Intrat în clădire este un cilindru de acces de la ultimul etaj până la parter și de aici în cazemată.

25.05.1985 → Control și pază în rezervație cu paznicul Blebea de la SERUN (15–21 h)

28.05.1985 → idem (16–22 h)

Dra Celan a început să studieze algele marine din 1932.

Cel de al treilea dosar se intitulează tot *PONTUS EUXINUS 2015* și cuprinde patru scrisori (olografe sau dactilografiate) și copii ale unor articole științifice ale dr. ing. C.D. Stoiculescu

București, 9 august 1985

Mult stimată d-le dr. Vasiliu,

Sper din toată inima să fi avut un concediu alpin pe măsura așteptărilor.

Dacă perioada rece, ulterioară datei de 7 august, v-a mai prins pe munte cred că ați putut și skia!

Alăturat vă restitui publicațiile împrumutate (Revista muzeelor, nr. 5/1984 și extrasul xerocopiat al dr. Gomoiu din 1982) pentru care vă mulțumesc foarte

mult. Mi-a plăcut punctul dvs. de vedere relativ la populațiile de Cystoseira din dreptul litoralului nostru.

Vă sunt recunoscător dacă ați binevoi să operați două corecturi în articolele mele aflate la dvs. și menționate în anexă. Le-am sesizat abia după sosirea în București.

*Cu cele mai bune gânduri,
Stoiculescu C*

Erată

Tulcea, 12.06.1986

Mult stimată domnule Novac!

Înainte de a pleca din Buc., la 9.06.a.c. v-am trimis comunicarea dorită. Am uitat să vă spun că în acest an se împlinesc 60 de ani de la fondarea stațiunii zoologice marine Agigea (aprilie 1926) și 50 de ani de la moartea fondatorului, prof. I. Borcea (31 iunie 1936).

Folosiți dar această dublă aniversare pentru reamintirea contemporaneității de marile servicii cultural-științifice aduse de prof. Borcea patriei române, importanța primului nucleu național de cercetare a oceanului planetar creat de prof. Borcea la Agigea, de însemnătatea vestigiilor sale de la malul euxinic pentru civilizația națională, de faima stațiunii și a rezervațiilor sale de la Agigea care trebuie împlinite cu actuala cale de navigație de aceeași importanță națională și internațională cu care formează un androgin biotehnic al contemporaneității adresat viitorimii. În acest scop vă stau la dispoziție numai încă vreo 5 numere ale Tomis-ului. Dacă îmi faceți un semn, vă mai pot trimite texte dar numai după publicarea celui deja aflat la dvs. Ce ziceți?

*Cu o caldă strângere de mână,
Stoiculescu C*

Tot corespondentului de mai sus îi este destinată următoarea scrisoare (nedată):

Mult stimată Domnule Novac,

Fug la gară.

Nu înainte de a vă trimite materialul dorit. Mai am și altele. Dacă vreți să salvați natura, luați loc alături de noi, cu inima, gândul, pana și acțiunea, nu ca un timid, ci ca un conchistador! Cortez, debarcând, în Mexic a ordonat arderea corăbiilor. Iar soldaților le-a spus: n-aveți decât o cale: să cuceriți imperiul aztec

sau să muriți! Fiți, dar, alături de noi un Cortez. Noi nu luptăm atâta pt. noi, ci pt. viitorime, pt. că mediul nu-l moștenim de la părinți ci-l împrumutăm de la copii! Noi trăim așadar în generația și mileniul viitor. Jumătăți de măsură compromit idealul nostru care nu poate afecta nici o minte lucidă. Vă anexează și poze frumoase. Nu ciopârțiți materialul căci este un monolit capabil să transmită mesajul nostru și gândirea noastră ecologică, pozitivă, constructivă tuturor oamenilor și factorilor de bine.

Dacă nu dați schițele nu se înțelege nimic (adică fig. 1–2). Dacă vreun element de pe schițe ridică probleme la tipărire, radeți-l cu lama.

Vă sunt recunoscător dacă îmi veți trimite contra cost vreo 5–10 numere din Tomis pt. a le distribui în lumea științifică. De asemenea, toate pozele fiind unicate, după folosire vă rog să mi le restituiți. Toate sunt făcute de mine, dar nu regăsesc negativele.

Cu o caldă strângere de mână, scumpe excelsior!

*Cristian Stoiculescu
P.S. Scuze pt. grafie.*

Anexat figurile 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11

Probabil din aceeași perioadă provine scrisoarea dactilografiată, nedatată, de mai jos:

Mult stimată domnule dr. Barabaș!

Anul acesta se împlinesc 60 de ani de când prof. I. Borcea a întemeiat prima stațiune zoologică marină și 50 de ani de la moartea lui.

Consider că lumea științifică română și viitorimea vă vor fi recunoscători dacă acest dublu eveniment va găsi măcar la Bacău rezonanța cuvenită marilor servicii culturale aduse de profesorul I. Borcea patriei române.

În acest scop vă trimit comunicarea dorită, prezentată anul trecut la Constanța.

Vă rămân îndatorat dacă după publicare mi-ați restitui fotografiile și ați face să-mi parvină, contra cost, 5–6 exemplare din gazetă pentru a o risipi în lumea științifică.

O dată cu rugămintea de a transmite Doamnei dvs. omagiile mele, vă trimit o caldă strângere de mână.

Stoiculescu C

ONOR. DR. BIOLOG N. BARABAȘ

STR. LOGOFĂT TĂUTU; BL. 12, SC: B, AP. 2

5500 BACĂU

Articole

– *Profesorul Ion Borcea, protector al naturii și creator de peisaje forestiere litorale*,

– *Rezumat*, 1 p.

– *Profesorul Ion Borcea, protector al naturii și creator de peisaje forestiere litorale*, 7 pp,

– *Professor Ion Borcea, nature protector and creator of littoral forest landscapes*, 1 p,

– *In memoriam Professoris I. Borcea (1879–1936) – Salvagardarea, conservarea și refacerea ecosistemelor unice de la Agigea și a obiectivelor adiacente*, 23 pp+ 2 schițe (Lacul Agigea și debușarea Canalului Dunăre – Marea Neagră în mare),

– *Salvagardarea, conservarea și refacerea ecosistemelor unice de la Agigea și a obiectivelor adiacente*, *Rezumat*, 1,5 pp,

– *The salvage, defence, conservation and re-establishment of the unique Agigea ecosystem and of adjacent objectives*, 1,5 pp,

– *Profesorul inginer silvic Petre Antonescu, promotor al protecției mediului ambiant în România (Professor forester Petre Antonescu, promoter of the environmental protection in Romania)*, *Rezumat*, 1 p,

– *In memoriam Professoris Petre Antonescu (1858–1935) – Profesorul inginer silvic Petre Antonescu, promotor al protecției mediului ambiant în România (Professor forester Petre Antonescu, promoter of the environmental protection in Romania)*, + o schiță (Plantații silvice), 9 pp,

P.S.

Și documentele preluate în acest articol au fost donate de autor, precum celelalte prezentate în articolele I și II destinate evocării Mariei Celan, Bibliotecii Județene „Ioan N. Roman” Constanța – compartimentul Colecții Speciale.

Mulțumiri

Autorul aduce cele mai sincere mulțumiri d-lui dr. ing. Cristian D. Stoiculescu pentru păstrarea cu grijă și remiterea materialului documentar referitor la conf. dr. biolog Maria S. Celan și rezervațiile naturale de la Agigea, care fac obiectul articolului de față și le completează pe cele două anterioare dedicate acestei personalități marcante a biologiei marine românești și europene.

Bibliografie:

- [1] Bologa A.Ș., 1987/88, Annotated bibliography on the macrophytobenthos along the Romanian Black Sea coast (1881–1986), *Cercetări marine – Recherches marines*, 20/21, 353–384.
- [2] Bologa A.Ș., 1989a, Development of marine benthic algalogy in Romania, *Noesis*, 15, 79–86.
- [3] Bologa A.Ș., 1989b, Hommage au Dr. Maria S. Celan, 1989, *Cryptogamie, Algol.*, 10, 1, Paris, pp. 1–6.
- [4] Bologa A.Ș. 1989c, Le maître de conférences docteur Maria S. Celan: 20 novembre–26 mai 1989), *Cercetări marine-Recherches marines*, 22, pp. 301–303.
- [5] Bologa A.Ș., 1991, Maria S. Celan – a remarkable pioneer of the Romanian marine benthic algalogy, *Noesis*, 17, București, pp. 131–136.
- [6] Bologa A. Ș., 1995, 25 years from the founding of the Romanian Marine Research Institute, Jubilee Symposium, Constanța, 15 September, 1–11.
- [7] Bologa A. Ș., 2017a, 120 de ani de la nașterea conf. dr. biolog Maria Celan – I. Personalia, C.R.I.F.S.T., *St. și comun. / DIS*, 161–238.
- [8] Bologa A.Ș., 2017b, *În fuga anilor ...*, Ed. Ex Ponto, Constanța, 139 pp.
- [9] Bologa A. Ș., 2018, 120 de ani de la nașterea conf. dr. biolog Maria Celan – II. Corespondența științifică, C.R.I.F.S.T., *St. și comun. / DIS*, sub tipar.
- [10] Bologa A.Ș., Toma C.I., 1988, Conferențiar dr. Maria S. Celan la a 90-a aniversare, *An. șt. Univ. "Al. I. Cuza" Iași*, 34, s. II a. Biol., pp. 97–98.
- [11] Celan, M., 1940/1941, *Recherches cytologiques sur les Algues rouges*, Thèse pour obtenir le grade Docteur ès sciences naturelles, Botanique, Paris, Masson et Cie édit., 168 pp, avec 7 planches hors texte, dont quatre en couleur.
- [12] Celan, M., 1940, 2e Thèse: *La coloration vitale* (Proposition donnée par la Faculté).
- [13] ***, 2004, *Dicționar de personalități dobrogene*, vol. I, Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” – Constanța, Biblioteca Universității „Ovidius” – Constanța, ed. Ex Ponto, Constanța, 325 pp.